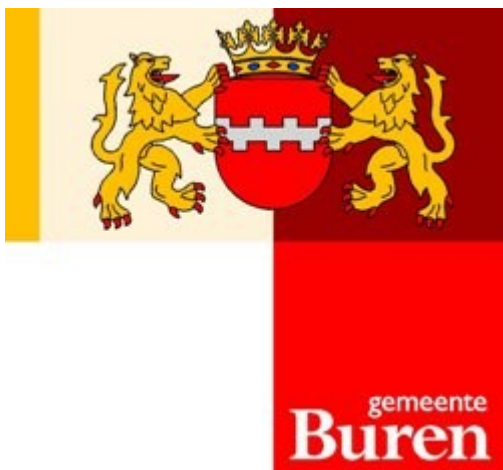

Ruimte voor sociaal werk

Gemeente Buren

2018-2020

Advies: keuzes voor sociaal werk 2018-2020

We willen als gemeente beter sturen op gewenste resultaten en maatschappelijke effecten van het sociaal werk¹ (of: welzijnswerk). We gaan werken aan een gedragsverandering bij zowel de opdrachtgever (gemeente Buren) als opdrachtnemers in het sociaal werk, zoals de gesubsidieerde welzijnsorganisaties. Samenwerking met het sociaal werk en sturen op resultaten en maatschappelijke effecten is daarbij van belang. We geven daarin de komende drie jaar prioriteit aan preventie en (vroeg)signalering van kansen en problemen. De positie van vrijwilligers speelt hierbij een doorslaggevende rol. We verbeteren daarom de vrijwilligersondersteuning. Reden hiervoor is de door ons gesignaleerde toenemende druk op de inzet en positie van vrijwilligers.

Aanleiding en werkwijze voor onze keuzes

Aanleiding

In het Beleidsplan Wmo en Jeugdwet staat de visie op zorg en ondersteuning die ook geldt voor sociaal werk. Prioriteiten in dit beleidsplan zijn onder andere het centraal stellen van de (leefwereld van de) inwoner en meer aandacht voor preventie en (vroeg)signalering. Dit komt tot uiting bij het sociaal werk, waarvoor we hier verdere kaders vaststellen.

De afspraken die we maken met de door ons gesubsidieerde welzijnsorganisaties zijn tot nu toe vooral gericht op het uitvoeringsniveau. We ervaren dat we nu nog onvoldoende kunnen sturen op resultaten en maatschappelijke effecten en dat we onvoldoende beeld hebben hoe we willen samenwerken met de welzijnsorganisaties.

Sociaal werk tot nu toe

Welzijn Rivierstroom en Mozaïek Welzijnsdiensten voeren in de gemeente Buren voornamelijk het sociaal werk uit. Respectievelijk doen ze dat voornamelijk voor volwassenen en voor jongeren. Voor een deel overlapt het werk van de welzijnsorganisaties: ze werken aan dezelfde doelen in dezelfde samenleving. Ze doen echter wel aparte subsidieaanvragen, krijgen ook aparte beschikkingen en opdrachten en rapporteren afzonderlijk over hun resultaten. Sinds 2017 werken de welzijnsorganisaties niet meer (grotendeels) vanuit Stib, maar zijn ze meer 'buiten' geplaatst. De laatste jaren zijn in gesprekken, rapportages en opdrachten al stappen gezet om gericht te sturen op de beoogde maatschappelijke effecten.

Naast de twee gesubsidieerde welzijnsorganisaties zijn er nog meer organisaties die zich bezighouden met sociaal werk. Al dan niet in opdracht van de gemeente. Enkele voorbeelden zijn de woningcorporaties, ElkWelzijn (buurtbemiddeling) en de dorpscontactpersoon in Kerk-Avezaath.

¹ Beschrijving van het begrip sociaal werk (naar een beschrijving door Sociaal Werk Nederland): Sociaal werk bevordert het welzijn van buurtbewoners en bouwt mee aan een prettige samenleving. Sociaal werkers helpen mensen die het niet meer helemaal zelf redden of buiten de boot dreigen te vallen. Het sociaal werk signaleert, verheldert de vraag en gaat samen met mensen aan de slag om weer greep op het eigen leven te krijgen. Sociaal werkers werken in de directe leefomgeving van burgers. Ze zijn het eerste aanspreekpunt voor de alledaagse problemen die mensen ervaren. Ze maken sociale verbindingen in de wijk, versterken netwerken en ondersteunen buurtinitiatieven.

Werken van buiten naar binnen

Sociaal werk staat in dienst van de samenleving, dus de inwoners. Het is daarom belangrijk dat we de omgeving betrekken bij het formuleren van kaders voor sociaal werk. Niet alleen in het kader van draagvlak voor de uitvoering, maar ook om de juiste vraagstukken in beeld te krijgen. In deze aanpak staat partnerschap centraal: kennis en kunde en mogelijke oplossingsrichtingen zijn niet enkel binnen de gemeente aanwezig, maar juist ook buiten de muren van ons gemeentehuis. We organiseerden onder andere groepsgesprekken met verschillende sleutelpersonen uit onze gemeente. We spraken met vertegenwoordigers van dorpsverenigingen, welzijnsorganisaties en andere maatschappelijke organisaties. En we spraken met andere gemeenten en welzijnsorganisaties uit de regio over hun ervaringen met betrekking tot het sociaal werk. We werken van buiten naar binnen.

Uitwerking van onze keuzes

Preventie en (vroeg)signalering

In het Beleidsplan Wmo en Jeugdwet benoemen we preventie en (vroeg)signalering al als prioriteit. Dit geldt ook voor de kaders voor sociaal werk. Voor (vroeg)signalering betekent dit dat sociaal werkers nog meer dan nu het geval is in de samenleving te vinden zijn. Sociaal werk is steeds breder en richt zich meer op het ondersteunen- en verbinden van verschillende initiatieven die zich voordoen in de (brede) samenleving. Maar het sociaal werk kan niet overal zijn, dus de inzet moeten we goed wegen. Daarvoor verdiept de gemeente in 2018 datagedreven werken. Door middel van het samenbrengen van talloze databronnen ontstaan betere beelden van de vijftien kernen in onze gemeente. Op basis van deze beelden weten we beter wat er speelt in kernen en welke ontwikkelingen er zijn. Hierover gaat de gemeente in gesprek met inwoners. Sociaal werkers ondersteunen mogelijke initiatieven die hieruit volgen. Ook gebruikt de gemeente in gesprek met sociaal werkers de data om de inzet van sociaal werk te bepalen.

Onze vijftien kernen verschillen behoorlijk: er wonen andere mensen met andere vragen, andere talenten en andere behoeften. Tot nu toe organiseerde sociaal werk zich op basis van verschillende (werk)onderdelen, zoals mantelzorgondersteuning en jongerenwerk. Uitdagingen in de samenleving houden zich niet aan deze schotten. Daarom organiseert ook sociaal werk zich voortaan meer kerngericht. Natuurlijk zonder daarbij de specifieke specialistische kennis op onderdelen van het sociaal werk te verliezen.

In Kerk-Avezaath is sinds een paar jaar een dorpscontactpersoon actief. We onderzoeken in hoeverre deze manier van werken zorgt voor laagdrempelige toegang tot (vrijwillige) zorg en ondersteuning. Het komende jaar zoeken we naar kansen en bedreigingen voor doorontwikkeling van deze manier van werken.

Verbetering ondersteuning van vrijwilligers

Vrijwilligers zijn belangrijk voor de samenleving. Maar er dreigt (of is al) overbelasting van vrijwilligers. Het gaat dan om zowel vrijwilligers bij verenigingen, vrijwilligers voor lossere initiatieven en mantelzorgers. De laatste jaren komen steeds meer vragen te liggen bij deze vrijwilligers. Of het nu gaat om zorg voor naasten of het onderhouden en beheren van speeltuinen. Om hun rol te kunnen blijven vervullen moeten vrijwilligers kunnen terugvallen op professionals. Dit zijn sociaal werkers. Ze kunnen onder meer helpen met het organiseren van buurtactiviteiten, het versterken van besturen van verenigingen, het samenbrengen van buurten en het verzamelen van fondsen voor activiteiten.

De komende jaren heeft daarom het doorontwikkelen van de vrijwilligersondersteuning prioriteit. De vragen en behoeften van vrijwilligers(organisaties) staan hierbij centraal. Daarbij kijken we naar de grenzen van vrijwilligerswerk, zowel qua werkdruk als qua regelgeving, en ondersteuning door het Vrijwilligerssteunpunt. Bij ondersteuning van vrijwilligerswerk neemt de sociaal werker geen zaken over, zoals in het verleden vaker gebeurde. Vrijwilligers blijven eigenaar van inwonersinitiatieven. De sociaal werker coacht en wijst op mogelijkheden. Zoals mogelijkheden voor verbinding met andere inwonersinitiatieven. Hoewel vraaggericht werken uitgangspunt is, blijft het op sommige gebieden mogelijk deels aanbodgericht te werken. Bijvoorbeeld als er een reële vraag is die inwoners (nog) niet zelf kunnen oppakken. Onder andere als het gaat om Burenhulp of respijtzorg voor mantelzorgers.

Opdrachtgever- en opdrachtnemerschap

Op dit moment is de afstand tussen welzijnsorganisaties en de gemeente te groot. Dat draagt niet bij aan een goed resultaat. Op drie manieren verbeteren we dat contact. Allereerst blijven sociaal werkers deelnemen aan het Netwerk Leefbaarheid, waar we met onder meer politie en woningcorporaties spreken over leefbaarheid en overlast in de kernen. Ten tweede intensiveren we het trendoverleg, waarin trends en signalen van Stib, sociaal werk en andere zorgorganisaties samen komen. Op basis hiervan kan gekeken worden naar mogelijke collectieve wensen en activiteiten. Nieuw hierbij is nauwer contact tussen (beleids)medewerkers van de gemeente en sociaal werkers. Het accounthouderschap van de gemeente zal zich beperken tot het bespreken van de opdracht, randvoorwaarden voor de subsidie en verantwoording. Inhoudelijk zullen sociaal werkers vooral intensief contact houden met inhoudelijke medewerkers. Deze overleggen kunnen worden uitgebreid met andere partijen, en kunnen projectmatig van aard zijn.

De welzijnsorganisaties stellen zich in de toekomst ook ondernemender op. Ondernemender werken betekent ook dat welzijnsorganisaties meer innoveren op eigen initiatief en met eigen middelen. Dit bij elkaar betekent dat de relatie tussen welzijnsorganisaties en de gemeente meer vorm krijgt op basis van partnerschap.

De gemeente stuurde de afgelopen jaren vooral op output: hoeveel bijeenkomsten organiseerden de welzijnsorganisaties, kwamen daar genoeg mensen op af, enzovoort. Te vaak was verantwoording gericht op de gemeente. Dit past niet bij de keuzes die we hiervoor maakten. Precies zoals de Gezondheidsraad al in 2014 concludeerde: “er zal meer ruimte moeten zijn voor professionele autonomie, voor kennisontwikkeling in de praktijk en voor nieuwe vormen van samenwerking tussen veldpartijen.” In verantwoording komen nu meer de maatschappelijke effecten centraal te staan die invloed hebben op de samenleving. Ook de ervaring van inwoners wordt van groter belang. Er komt zo meer ruimte voor sociaal werk. Belangrijk daarbij is dat sociaal werk geen onderdeel wordt van de gemeentelijke organisatie. Dit waarborgt de onafhankelijkheid van sociaal werkers.

Gevolgen van onze keuzes

Financiën

Op het gebied van zorg en welzijn hebben we de ambitie meer te investeren in preventie en minder in zwaardere zorg en ondersteuning. Hoewel deze kaders geen directe financiële gevolgen hebben, kan het dus wel zijn dat we de komende jaren meer investeren in (het brede) sociaal werk en andere op preventie gerichte ondersteuning en activiteiten.

Organisatie

Tot nu toe zijn de budgetten voor sociaal werk opgeknipt in onze begroting. De gesubsidieerde welzijnsorganisaties krijgen ook aparte subsidies en aparte opdrachten van de gemeente. In 2018 onderzoeken we mogelijkheden voor één gezamenlijke opdracht aan de welzijnsorganisaties vanaf 2019. Doelen waar zij samen, met de gemeente en andere partijen, aan gaan werken. We onderzoeken in hoeverre het haalbaar is om nog maar één subsidie te verlenen. Deze kunnen de gesubsidieerde partijen dan onderling verdelen. Dit schept helderheid voor de gemeente en zorgt ervoor dat de subsidie goed gekoppeld is aan de (gezamenlijke) opdracht. We kunnen dan ook de budgetten in onze begroting samenvoegen.

Gesubsidieerde partijen gaan zelf over hun personeelsbeleid. Echter, sociaal werk is vooral mensenwerk. Daarom stellen we kwaliteitseisen aan de sociaal werkers. Sociaal werkers moeten werken volgens de principes van welzijn nieuwe stijl en ze zullen aansluiten bij het competentieprofiel wat Sociaal Werk Nederland momenteel opstelt.

Planning

Ieder jaar maken we met de gesubsidieerde welzijnsorganisaties afspraken over de doelen voor dat jaar. Deze doelen baseren we op deze kaders en de actuele Programmabegroting. We monitoren maatschappelijke effecten onder meer door middel van datagedreven werken. Hiermee starten we in 2018. De eerste afspraken met welzijnsorganisaties op basis van deze kaders maken we in maart 2018. Op basis van de huidige Programmabegroting draagt sociaal werk bij aan de volgende doelen:

- Inwoners zijn meer betrokken bij preventie, informele hulp en ondersteuning.
- Het welzijnswerk is gericht op het halen van een beter maatschappelijk rendement.
- Er is een hechte samenwerking tussen organisaties binnen Stib en in de kring daar omheen.
- Inwoners met beperkingen zijn zo lang mogelijk mobiel en in staat sociale contacten te onderhouden.
- Ondersteuning is zo licht en zo dichtbij als mogelijk.
- De samenwerking tussen jeugdorganisaties is versterkt en verbreed.
- De eigen kracht van inwoners is versterkt.
- Waar nodig is het zorgaanbod vernieuwd en/of verbeterd.
- Inwoners die dat nodig hebben, ontvangen adequate ondersteuning op het terrein van zorg en welzijn.
- Waar mogelijk verschuift zware zorg naar lichtere vormen van zorg.
- Mantelzorgers voelen zich gewaardeerd en ondersteund door de gemeente, zodat zij beter in staat zijn hun taak vol te houden.

Deze kaders gelden voor de komende drie jaar. Het Beleidsplan Wmo en Jeugdwet loopt eveneens tot en met 2020. De onderwerpen uit dat beleidsplan en deze kaders sluiten op elkaar aan. Daarom willen we na 2020 de kaders voor sociaal werk onderdeel maken van het beleidsplan.